

23.oktober 2017

DNTs innspill til statsbudsjettet for 2018

2018-budsjettet trenger et natur- og friluftslivsløft!

Stortinget behandlet i 2016 stortingsmeldingen om friluftsliv. Den slo fast som et nasjonalt mål at *friluftslivets posisjon skal ivaretas og videreutvikles gjennom ivaretagelse av allemannsretten, bevaring og tilrettelegging av viktige friluftslivsområder, og stimulering til økt friluftslivsaktivitet for alle*. Ved behandlingen av meldingen ba Stortinget regjeringen styrke arbeidet med friluftsliv og folkehelse.

Regjeringens forslag til statsbudsjett følger ikke opp disse ambisjonene. Tilskuddene til friluftsliv videreføres på årets nivå, uten prisjustering, og tilskuddene til viktige naturvernposter kuttes betraktelig. DNT håper Stortinget vil ta ansvar og sikre et løft for natur og friluftsliv. Det vil gi flere grupper mulighet til å bli aktive og ta del i friluftslivet, noe som også har stor folkehelseverdi og samfunnsgevinst.

DNTs hovedprioriteringer i statsbudsjettet for 2018 er:

- Styrking av innsatsen for å **ta vare på den norske naturarven**, ved blant annet å rette opp kutt og styrke postene for vern og nasjonalparker, miljøovervåking og vannforvaltning (kap 1410 og 1420, flere poster).
- Økt tilskudd til **friluftslivsaktiviteter** over kap 1420, post 78 med 20 mill til 57,2 mill, for å øke de frivillige organisasjonenes tilbud av aktiviteter som bidrar til å få med flere i friluftslivet.
- Økt **driftstøtte** til DNT for å styrke vårt arbeid over hele landet med å legge til rette for økt deltakelse i friluftslivet, ved å styrke kap 1400, post 70 Tilskudd til frivillige miljøorganisasjoner og allmenntilrettelegging med totalt 20 mill til 77 mill kroner.

Oversikt over DNTs tallfestede forslag til økninger i statsbudsjettet for 2018

Kap	Post	Tiltak	Regjeringens forslag (i mill)	DNTs forslag til økning
KLD				
1400	62	Den naturlige skolesekken	2,4	+5
1400	70	Frivillige miljøorganisasjoner, deriblant DNT	57	+20
1410	21	Miljøovervåking/økologisk grunnkart	264	+10
1420	32,33,34	Nytt vern, bl.a. nasjonalparker	8	+50
1420	22,70	Vannforvaltning	281	+14
1420	78	Friluftslivsaktiviteter	52,5	+20
1420	78	Forum for natur og friluftsliv (FNF)	11	+3,5
1420	78	Friluftsliv for personer med funksjonsnedsettelse	1	+1
1420	78	Nytt tilskudd til nasjonal turportal på nett	0	+10
1420	81	Nasjonale turiststier	10,5	+5
		Ny post: grunnfinansiering av fjellstyrene	0	+5
HOD				
714	79	Aktiv i 100 gågrupper med Røde kors	3	+2
KD				
354	70	Tilskudd til studieforbund	185,5	+25

Nedenfor begrunner vi disse forslagene og kommenterer et par andre poster.

Klima- og miljødepartementet
Mer friluftsliv i skolen

Skal alle som vokser opp i Norge få bli kjent med friluftslivet, har også skolen en viktig rolle. DNT er veldig fornøyd med at regjeringen følger opp vårt forslag om et tilskudd på 1 million kroner til et prosjekt i Norsk Friluftsliv med mål om å fremme friluftsliv i skolen, og til å drive og videreutvikle «Forum for friluftsliv i skolen». DNT reagerer likevel på at denne satsingen finansieres ved å kutte 1 million kroner i ordningen «Den naturlige skolesekken» som gir skolene støtte til å drive prosjekter med opplæring innenfor miljø, friluftsliv og bærekraftig utvikling, med støtte fra både KLD og KD. I innstillingen til statsbudsjettet for 2017 skriver en enstemmig energi- og miljøkomite: «Komiteen viser til at tilbudet «den naturlige skolesekken» er et viktig bidrag for at skolene kan legge til rette for bruk av nærmiljøet og miljø og friluftsliv i undervisningen. Gjennom barnehage, skole og fritidsordninger har de unike muligheter til å nå store og viktige grupper med fysisk aktivitet. Komiteen viser til at når barn i tidlig alder lærer gleden av å være daglig aktive ute, vil mange av dem være aktive resten av livet.»

DNT ber Stortinget reversere kuttet til Den naturlige skolesekken og styrke posten slik at flere skoler skal kunne få støtte til slike prosjekter. Den naturlige skolesekken får bevilgninger over flere poster, men vi foreslår at

- Tilskuddet til Den naturlige skolesekken på kap 1400, post 62 økes med 5 millioner til om lag 7,4 mill.

Øke driftstøtte til DNT for mer aktivitet over hele landet

Regjeringen foreslår å ikke prisjustere bevilgningen til frivillige miljøorganisasjoner og allmennyttige miljøstiftelser, som betyr en reell nedgang. Dette vil gå ut over den frivillige innsatsen for å ta vare på natur og miljø. DNT er Norges største friluftslivsorganisasjon med over 300 000 medlemmer. Økt driftsstøtte til DNT gir muligheter for å organisere større dugnadsinnsats for å skilte og merke stier, bygge og vedlikeholde overnattingshytter og organisere aktiviteter og fellesturer. Det gir også økt mulighet til å styrke vårt arbeid for å ta vare på naturgrunnet for å drive med friluftsliv. DNT foreslår at:

- Rammen for tilskudd til frivillige miljøorganisasjoner over kap. 1400, post 70, økes med 20 millioner til om lag 77 mill. Det gir grunnlag for en betydelig opptrapping av vår innsats for å få flere i aktivitet ute i naturen.

Ta vare på naturgrunnet

DNT er opptatt av å bevare verdifulle naturområder og landskap, blant annet fordi det gir mulighet for naturopplevelser og friluftsliv. Norge bør verne en større andel av norsk natur og opprette nye nasjonalparker i et variert utvalg av naturtyper. Det er også viktig at nasjonalparker og andre verneområder tilrettelegges slik at det er mulig å ferdes der for flere, uten at det går på bekostning av verneverdiene. DNT er sterkt bekymret for de foreslåtte kuttene på flere viktige poster på naturvernområdet, blant annet nasjonalparker, vannforvaltning, miljøovervåking, marin forsøpling og skogvern. DNT mener at disse postene som et minimum må opp på samme nivå som i år. Konkret foreslår DNT følgende:

- Bevilgningene over Kap 1410, post 21 til **miljøovervåking og miljødata** må styrkes med 10 millioner kroner, for å sørge for å ivareta norske naturverdier og arts mangfold. Ved behandling av Meld. St. 14 (2015–2016) Natur for livet ba Stortinget regjeringen «styrke arbeidet med et økologisk grunnkart med naturtyper, arter og landskapstyper». Komiteens flertall mente videre at «det bør ferdigstilles et økologisk grunnkart for Norge med naturtyper, arter og landskapstyper innen utgangen av 2025». For at dette skal være mulig, må bevilgningene økes.
- Bevilgningene til Kap 1420, post 32, 33, 34 økes med totalt 50 mill kroner til 58 mill for å øke **arbeidet med nye verneområder, blant annet nasjonalparker**. Regjeringen foreslår dramatiske kutt i på dette feltet, bl.a. hele bevilgningen til opprettelse av nye nasjonalparker. DNT ønsker fortgang i arbeidet med flere nye nasjonalparker. Vi forslår at det utarbeides en supplerende nasjonalparkplan som kan sikre at et representativt utvalg av norsk natur vernes blir vernet.

- Bevilgningene over Kap 1420, post 22 og 70 til **vannforvaltning** styrkes med 14 millioner kroner. Regjeringen foreslår betydelige kutt vannmiljøtiltak, til tross for at det er nå vanddirektiv og vannforskrift skal gjennomføres med konkrete tiltak. Elver, innsjøer og fjorder har helt avgjørende betydning for friluftslivet, og vassdragsnaturen er levested for viktige norske naturarter.

Styrke tilskudd til friluftslivsaktiviteter

DNT organiserer sammen med andre friluftslivsorganisasjoner og Friluftsrådernes Landsforbund mange ulike prosjekter og aktivitetstilbud. Vi tilbyr over hundre lokale friluftsskoler i skolens ferier, og har utviklet prosjekter som «Bynært friluftsliv» og «Ferskingkurs i friluftsliv», for å senke terskelen til friluftslivet og få med nye grupper. En økning i tilskuddet til friluftslivsaktiviteter vil være en effektiv måte å øke tilbudet av friluftslivsaktiviteter og nå grupper som i dag i liten grad deltar i friluftslivet. DNT foreslår at:

- Tilskuddene til friluftslivsaktiviteter under Kap 1420, post 78 økes med 20 millioner til om lag 72,5 mill.

Fullfinansiere FNF-koordinatorer i alle fylker

Forum for natur og friluftsliv (FNF) er et samarbeidsforum mellom natur- og friluftslivsorganisasjonene på fylkesnivå. Formålet med FNF er å ivareta natur- og friluftslivsinteressene i aktuelle saker i de enkelte fylkene. Skal FNF-koordinatorene ha kapasitet til å følge opp dette oppdraget må det være ressurser til en full stilling i hvert fylke. DNT foreslår at:

- Tilskuddet til FNF styrkes med 3,5 millioner kroner over Kap 1420, post 78 Driftsstøtte Forum for natur og friluftsliv til totalt 14,5 millioner, for å dekke utgiftene til at alle fylker får en koordinator i 100 % stilling.

Friluftsliv for personer med funksjonsnedsettelse

DNT fikk i statsbudsjettet for 2017 bevilget 1 mill kroner til prosjektet for friluftsliv for personer med funksjonsnedsettelse, spesielt med sikte på å etablere et tilbud for utviklingshemmede. DNT har så langt etablert 13 faste turgrupper på ulike steder i landet som har turer minst en gang i måneden, med totalt mellom 800 og 1000 deltakere. DNT har også de siste årene opprettet flere tilbud for folk med fysiske funksjonsnedsettelse, blant annet tilrettelagte aktiviteter og turer der alle kan delta. DNT er glade for at regjeringen foreslår å videreføre bevilgningen til prosjektet, men ønsker å trappe opp arbeidet med å skape et friluftsliv for alle ytterligere. Vi foreslår at:

- Tilskuddet til «Friluftsliv for personer med funksjonsnedsettelse» over kap 1420, post 78 styrkes med 1 millioner kroner til 2 mill, som skal gå til å styrke tilbudet til friluftsliv for folk med både fysiske og psykiske funksjonsnedsettelse.

Nytt tilskudd til nasjonal turportal på nett

Lett tilgjengelig turinformasjon senker terskelen for å drive med friluftslivsaktiviteter, særlig for de med lite turerfaring. DNT driver i dag UT.no, en nettportal der du kan finne alt du trenger på ett sted: oppdaterte turkart, over 10 000 turforslag og informasjon om rundt 1200 hytter og overnattingssteder over hele landet. Alle friluftslivsaktører kan legge inn informasjon, og den benyttes av mange frivillige organisasjoner, kommuner og idrettslag i tillegg til DNT, for å synliggjøre friluftstilbudet i Norge. Nettportalen hadde nesten 7 millioner besøk i 2016. NRK har tidligere vært inne som partner bak UT.no, men har nå valgt å trekke seg ut.

I friluftslivsmeldingen står det at «Regjeringen vurderer at ulike digitale løsninger og sosiale medier er viktige supplement til tradisjonelle måter å inspirere til turaktivitet på, og vil bidra til videre utvikling av digitale løsninger som virkemidler i friluftslivsarbeidet.». Med statlig støtte kan UT.no utvides og utvikles til å gi et enda bredere og mer tilgjengelig tilbud for å bidra til økt aktivitet og sikker ferdsel i fjellet og naturen. Det er også mulig å oversette mer av informasjonen til andre språk, slik at det kan bli en god kanal for informasjon til utenlandske turister til norske naturattraksjoner. Informasjon fra andre nettsider kan i større grad integreres i tilbudet på portalen. For å videreutvikle tilbudet på UT.no som en nasjonal turportal foreslår DNT:

- Det bevilges 10 millioner kroner i nytt tilskudd over kap 1420, post 78 Andre friluftslivstilskudd til Den Norske Turistforening for å videreutvikle og drive UT.no som en nasjonal turportal med lett tilgjengelig informasjon om turmål, overnattingshytter og sikkerhet ved ferdsel i fjellet og naturen.

Nasjonale turiststier

I budsjettavtalen mellom regjeringen, Krf og Venstre høsten 2016 ble det bevilget 7,5 mill ekstra til «nasjonale turiststier», for håndtering av naturattraksjoner med ekstra stor tilstrømning og dermed utfordringer knyttet til sikkerhet, avfallshåndtering og naturslitasje. For å sikre en god langsiktig forvaltning av de mest utsatte turdestinasjonene, er det viktig med et godt samarbeid mellom de ulike aktørene og behov for betydelig statlig støtte i årene fremover. I regjeringens budsjettforslag overføres 2 millioner kroner fra Kap 1420, post 78 til beredskapstiltak for Kjerag og Preikestolen, i tillegg til at posten styrkes med 1 mill kroner, til totalt 10,5 mill. DNT viser til at tiltakene som er i gang fungerer godt, og at behovet for tiltak for å håndtere tilstrømningen i årene som kommer er betydelig. Vi foreslår derfor at:

- Post 1420, kap 81 Nasjonale turiststier trappes opp med ytterligere 5 mill til 15,5 millioner kroner.

Sikre grunnfinansiering av fjellstyrene

Statsallmenningene har stor betydning for friluftsliv og folkehelse. Den betydelige innsatsen fjellstyrene gjør for å stimulere til et aktivt friluftsliv for store befolkningsgrupper, avspeiles ikke i systemet for finansiering av fjellstyrene. DNT mener fjellstyrene må sikres en grunnfinansiering med et statlig tilskudd over statsbudsjettet. En grunnfinansiering vil bidra til at fjellstyrene kan videreføre høy aktivitet og kvalitet i sin tilrettelegging for friluftsliv, jakt og fiske med rimelige priser. DNT foreslår derfor at:

- Det opprettes et nytt tilskudd på 5 millioner kroner til fjellstyrene.

Oppsyn med motorisert ferdsel i utmark

Etter at Stortinget i 2015 vedtok å åpne for fornøyleskjøring med snøskuter i utmark er flere kommuner i gang med å etablere skuterløyper. Det medfører økt behov for oppsyn og kontroll for å unngå ulovlig kjøring. DNT er glade for at regjeringen følger opp vårt forslag om å styrke oppsynet med motorferdsel med 1 million. Vi ber likevel Stortinget understreke at utviklingen i bruken av motoriserte kjøretøyer i utmark og på vannet må følges nøye, inkludert behovet for økte midler til oppsyn og kontroll.

Helsedepartementet

Trappe opp Aktiv i 100-tilbudet

DNT og Røde Kors fikk i revidert nasjonalbudsjett for 2016 tildelt 3 mill kroner til å etablere gågrupper for eldre over hele landet, som en oppfølging av helsemeldingen og regjeringens satsing for å bekjempe ensomhet blant eldre. Det er også bevilget 3 mill kroner for 2017. Til nå er det etablert over 100 ukentlige turgrupper over hele landet, som bidrar til sosialt fellesskap og jevnlig fysisk aktivitet for mange eldre. DNT ønsker å øke tilbudet ytterligere, og foreslår derfor:

- Tilskuddet til Aktiv i 100 økes med 2 mill kroner til 5 mill kroner over kap 714, post 79 på statsbudsjettet for 2018.

Kulturdepartementet

Mer spillemidler til egenorganisert aktivitet og friluftsliv

Idrettsmeldingen fastslo at støtten til friluftsliv skulle styrkes ved tildeling av spillemidler. Friluftsliv og egenorganisert aktivitet er lavterskeltilbud som når andre grupper enn idretten og som er av stor betydning for folkehelsen. DNT foreslår derfor at:

- Hele spillemiddelordningen gjennomgås for å nå målet om at mer av spillemidlene skal gå til lavterskelaktiviteter som egenorganisert aktivitet og friluftsliv. Ved utformingen av kriterier for tildeling av spillemidler må det avgjørende være hva som får flest i aktivitet,

spesielt grupper som ikke er aktive i dag, både når det gjelder tildelinger til anlegg og aktivitet.

Spillemidler til utlån av friluftslivsutstyr

DNT jobber med å inkludere nye grupper i friluftslivet, ikke minst barn og unge. Noen kommuner har etablert utlånsordninger for friluftslivsutstyr, slik at ikke dårlig økonomi eller mangel på utstyr skal hindre folk i å komme seg i aktivitet. Det er også ressursbesparende og miljøvennlig at ikke alle trenger å ha eget utstyr til alle former for aktiviteter de ønsker å prøve ut. DNT ønsker derfor at alle kommuner skal etablere en slik utlånsordning, gjerne i samarbeid med frivillige organisasjoner. DNT foreslår derfor at:

- Stortinget ber regjeringen legge til rette for at utlånsordninger for aktivitetsutstyr blir søknadsberettiget innenfor spillemiddelordningen.

Styrke momskompensasjonsordningen

Momskompensasjonsordningen skal ifølge forskriften «kompensere for kostnader som frivillige organisasjoner har til merverdiavgift ved kjøp av varer og tjenester». Det er i budsjettforslaget satt av 1,35 mrd. kr til momskompensasjonen for frivillige organisasjoner (kap. 315, post 70). Ifølge Frivillighet Norges beregninger gir det en avkorting på 32 prosent, og andelen momsutgifter som kompenseres går altså ned for fjerde år på rad. Et enstemmig Storting vedtok i juni: «Stortinget ber regjeringen styrke momskompensasjonsordningen til frivillige organisasjoner gjennom en opptrappingsplan og utvikling av ordningen som sikrer at midlene kommer organisasjoner som er basert på frivillighet til gode». I tråd med Frivillighet Norges krav ber DNT om at regjeringen styrker denne posten i statsbudsjettet for 2018 og legger fram en forpliktende opptrappingsplan for å nå målet om at frivillige organisasjoner får refundert all moms på innkjøp av varer og tjenester til den frivillige virksomheten.

Kunnskapsdepartementet

Styrke, ikke kutte voksenopplæringen

Kursaktiviteten til de frivillige organisasjonene er avgjørende for å ta vare på norske turtradisjoner og friluftslivskompetanse. For DNT er Voksenopplæringsforbundet (VOFO) og studieforbundet Natur og Miljø viktige medspillere for organisasjonens arbeid med opplæring. Tilskuddet til voksenopplæring i regi av de frivillige organisasjonene er kuttet med 22,5 millioner i regjeringens budsjettforslag, noe som utgjør 11 prosent av tilskuddet. Frivillige organisasjoners mulighet til å legge til rette for livslang læring gjennom kurs og praktisk læring, er dermed betydelig redusert. DNT mener at livslang læring innenfor friluftsliv bør bli et satsingsområde og at støtten til voksenopplæring gjennom

studieforbundene som et absolutt minimum må opprettholdes på dagens nivå. DNT foreslår derfor:

- Kuttet til studieforbundene over kap 254, post 70 reverseres og det kompenseres for lønns- og prisstigning. Posten økes med 25 millioner kroner til 210,5 millioner kroner.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Styrke kartgrunnet om stier

For å ha grunnlag for god informasjon om turmuligheter til befolkningen og kunne ta hensyn til stiene i kommunenes arealplanlegging må stiene være registrert på kart. Derfor er Kartverkets arbeid med å samle inn og vedlikeholde informasjonen i Felles Kartdatabase over traktorveier og stier og Nasjonal database for tur- og friluftsruter svært viktig. Mange frivillige organisasjoner, friluftsråd, kommuner, reiseliv og andre aktører melder i dag inn turruter til databasen. Kartverkets kapasitet til å håndtere dette må sikres ved at de får styrket sine ressurser til å kunne gjøre denne viktige jobben.

For spørsmål eller behov for utdyping, kontakt fagsjef samfunnskontakt i DNT, Katrine Gramnæs på mobil 410 20 810 eller epost katrine.gramnes@dnt.no.